Базилевич Н.О., Тонконог О.С.
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ ІГРОВОГО МЕТОДУ В ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНІЙ ФІЗИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ ПТУ

У статті висвітлена проблема пошуку нових напрямів поліпшення якості процесу професійно-прикладної фізичної підготовки на основі новітніх технологій. Поряд із загальними засобами та методами ППФП важлива роль належить ігровому методу та методу змагань. Гра представляє собою цілеспрямовану самостійну діяльність, спрямовану на засвоєння конкретних знань, умінь і навичок фізичної культури. Результати експериментальної роботи із застосування ігрового методу в професійно-прикладній фізичній підготовці засвідчили достовірне покращення рівня фізичної підготовленості студентів експериментальної групи.

Ключові слова: *професійно-прикладна фізична підготовка, студенти, ігровий метод, професіограма.*

Н.А. Базилевич, А.С. Тонконог. Организационно-методические основы применения игрового метода в профессионально-прикладной физической подготовке студентов ПТУ. *В статье освещена проблема поиска новых направлений улучшения качества процесса профессионально-прикладной физической подготовки на основе новейших технологий. Наряду с общими средствами и методами ППФП важная роль принадлежит игровому методу и соревновательному. Игра представляет собой целенаправленную самостоятельную деятельность, направленную на усвоение конкретных знаний, умений и навыков физической культуры. Результаты экспериментальной работы по применению игрового метода в профессионально-прикладной физической подготовке показали достоверное улучшение уровня физической подготовленности студентов экспериментальной группы.*

Ключевые слова: *профессионально-прикладная физическая подготовка, студенты, игровой метод, профессиограмма.*

N.A. Bazylevych, A.S. Tonkonog. Organizational and methodological principles of application of the game method in professional and applied physical training of professional technical school students. *The article highlights the main issues of searching for new directions for improving the quality of the process of professionally-applied physical training on the basis of the latest technologies. In our opinion, one of the main tasks of education and upbringing in the process of vocational and physical training of students of vocational schools is the development of thinking as a necessary condition for orientation in professionally significant problems, the formation of physical culture of the individual.*

Along with the general means and methods of professionally-applied physical training, an important role belongs to the game method and the competitive one. The game is a purposeful independent activity aimed at assimilation of specific knowledge, skills and skills of physical culture, in which students not only understand what they are offered as an object of assimilation, but also in practice will be convinced that their successes in self-development, their fate as a citizen, as a specialist, as a business person depends on their own efforts and decisions.

They used game and competitive methods to create a positive emotional background of classes; adaptation of students to training influences; the creation of relations between students in the form of mutual assistance and sharp rivalry; manifestations of initiative and creativity in the actions of students; complex use of motor skills, manifestations of physical, strong-willed and moral qualities.

The results of the experimental work on the application of the game method in professional-applied physical training showed a significant improvement in the level of physical fitness of students of the experimental group.

Key words: *professionally-applied physical training, students, game method, professiogram.*

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень. Державні стандарти вищої освіти в сучасній Україні покликані визначити основні вимоги до підготовки висококваліфікованих фахівців у різних сферах діяльності. Не винятком є і сфера фізичної культури і спорту, в якій перспективною проблемою, на наш погляд, видається змістове наповнення професійно-прикладної фізичної підготовки майбутніх фахівців різних напрямів підготовки.

Проблема теоретичного обґрунтування необхідності впровадження професійно-прикладної фізичної підготовки сьогодні є об'єктом посиленої уваги з боку вітчизняних учених (К.Г. Габріелян, М. Я. Віленський, В. І. Ілініч, О.Е. Коломійцева, Л.П. Пилипей). Адже принцип органічного зв'язку фізичного виховання з практикою трудової діяльності найбільш конкретно втілюється в процесі професійно-прикладної фізичної підготовки [2, 4, 6].

Між тим професійно-прикладна фізична підготовка є одним із найбільш оптимальних форм організації фізичного виховання в ПТУ, що збагачує індивідуальний фонд професійно корисних рухових умінь і навичок, виховання фізичних здібностей, від яких прямо чи побічно залежить професійна суб'єктоздатність. З урахуванням цього, завчасна підготовка молоді до обраної професійної діяльності, до окремих видів професійних робіт нині стала предметом пильної уваги як фахівців фізичного виховання, так і працівників освіти.

В багаточисленних дослідженнях і публікаціях (Л.В. Волков, В.О. Кабачков, О.В. Петришин, О.Е. Коломійцева та ін.) відзначається, що в основі побудови процесу професійно-прикладної фізичної підготовки залишаються положення і принципи, що орієнтують його тільки на фізичне та психофізичне тренування майбутніх фахівців [1, 3, 4, 5]. В сучасних уявленнях професійно-прикладної фізичної підготовки абсолютно виключена її орієнтація на провідну діяльність, властиву даному студентському віку – вибір професії, професійне самовизначення. Тому пошук нових напрямів поліпшення якості

процесу ППФП на основі новітніх технологій залишається значущим для теорії і методики фізичного виховання студентської молоді. Це і визначає актуальність даного дослідження.

Мета дослідження – дослідити вплив ігрового методу в професійно-прикладній фізичній підготовці студентів ПТУ на їх фізичну підготовленість.

Результати дослідження. Аналізуючи науково-методичну літературу з означеної проблеми, зазначимо, що професійно-прикладну фізичну підготовку розглядаємо як різновид фізичного виховання; як педагогічний процес, який має мету, зміст, кінцевий результат, а тому запроваджується у ПТУ як невід'ємна складова навчально-виховного процесу; як багатофункціональну модель підготовки майбутнього фахівця з урахуванням найбільш істотних факторів, які впливають на його працездатність, а також, форм зв'язку й ступеня взаємозалежності різних параметрів, включених у модель.

Більшість дослідників вказують, що високої ефективності при вихованні професійно-прикладних фізичних якостей можна досягти за допомогою різноманітних засобів фізичної культури і спорту. При цьому застосовуються спеціальні прикладні вправи – звичайні фізичні вправи, але підібрані й організовані в повній відповідності з її завданнями.

Більшість фахівців (Т. В. Андрюхіна, Н. В. Баловсяк, В.Л. Волков, О.В. Тимошенко, О. В. Церковна, Л. П. Пилипей та ін.) перспективу вдосконалення професійно-прикладної фізичної підготовки бачать в необхідності побудови багатофакторних статистичних моделей ППФП фахівця майбутнього з визначенням найбільш істотних факторів, що впливають на його професійну працездатність [1, 6, 7].

Необхідність в перспективі вирішення цієї складної проблеми для кожної професії підкреслюється тимчасовим розривом між періодом вивчення існуючих умов праці фахівців і реалізацією ППФП студентів у вузі, з одного боку, і умовами і характером праці майбутніх фахівців протягом наступних 30-35 років – з іншого боку. Природно, що ця проблема тісно пов'язана з проблемою визначення професіограми фахівця майбутнього, над якою працюють філософи, соціологи і психологи [2, 3, 4, 8]. Однак на наш погляд, одна з основних задач навчання і виховання в процесі професійно-прикладної фізичної підготовки студентів ПТУ – розвиток мислення, як необхідної умови для орієнтації в професійно значущих проблемах, формування фізичної культури особистості.

Поряд із загальними засобами та методами ППФП важлива роль належить ігровому методу та методу змагань. Значення гри для студентів переоцінити дуже важко. Вона має велике виховне значення, дозволяє формувати багато рухових якостей, всебічно розвивати молодий організм. У процесі гри студенти навчаються володіти різними рухами, у них з'являється активність, виховується ритміка, вміння поводитись в колективі, розвивається здібність до самостійного прийняття рішень, оцінювання ситуації.

Одна з головних функцій гри – педагогічна: гра з давніх-давен є одним з основних засобів та методів виховання в широкому розумінні слова. Заняття з фізичної культури зі студентами повинні проводитись на основі широкого використання елементів спортивних та народних ігор, акробатики, гімнастики, бігу, лазіння, подолання перешкод, стрибків тощо. Естафети дозволяють знайомити студентів із новими, раніше невідомими спортивними іграми та вдосконалювати відомі; формувати навички володіння м'ячем, бігу, стрибків, тощо. Гра – історично сформоване суспільне явище, самостійний вид діяльності, властивий людині. Гра глибоко сягає корінням в культуру кожного окремо взятого народу. Його культурну самобутність можна виявити за тими іграми, в які він грає і які придумує [5, 7, 8].

Незалежно від свого характеру, гра як вид діяльності має свої особливості, що відрізняють її від інших видів занять людини. До характерних особливостей ігрової діяльності відноситься і її невизначеність, так як вона не має передбачуваного результату. Головний педагогічний сенс ігор – створення умов для соціальних проб вихованців з імітованої соціальної діяльності, тобто, створення ситуацій вибору, в яких людина повинна знайти спосіб вирішення тієї чи іншої соціальної проблеми на основі сформованих у неї цінностей, моральних установок і свого соціального досвіду.

Проведені дослідження виявили актуальність подальшого вивчення професійно-прикладної фізичної підготовки майбутніх фахівців педагогічного профілю. На основі психолого-педагогічних характеристик й оцінки фізичного стану студентів ПТУ були визначені наступні пріоритетні завдання професійно-прикладної фізичної підготовки:

1. Виховувати соціальну активність особистості, глибокий інтерес до професії, фізичної культури.

2. Виховувати морально-вольові якості: цілеспрямованість, дисциплінованість, ініціативність, рішучість, витримку, самоствердження.

3. Забезпечувати високий рівень: професійної працездатності, здатності до розумової роботи, функціонування всіх систем організму.

4. Зміцнювати здоров'я, проводити профілактику можливих захворювань.

5. Формувати професійно важливі психофізичні якості: здатність дозувати невеликі силові навантаження; статичну витривалість м'язів тулуба, спини, рук; швидкість і точність рухів; всі види сенсомоторної реакції; спритність; загальну витривалість; витривалість і стійкість.

Зміст ППФП студентів ПТУ визначається цілою низкою чинників, обумовлених структурою і розвитком сучасного виробництва. Також зміст ППФП визначають вимоги до особистості фахівця, і, перш за все, вимоги до його фізичної та психічної підготовленості, які, в свою чергу, обумовлюються чинниками, тісно пов'язаними зі специфікою професійної діяльності.

Встановлені на попередніх етапах дослідження показники рівня фізичної підготовленості, адаптивних процесів студентів, фізичної працездатності свідчать про необхідність удосконалення існуючої програми фізичного виховання. За результатами анкетування, встановлено що більше половини студентів в тій чи іншій мірі не задоволені системою організації, методиками, що застосовуються, і формами проведення навчальних занять, їх змістом і спрямованістю, а це, в свою чергу, негативно впливає на ставлення до занять фізичними вправами.

Для проведення педагогічного формувального експерименту нами обрано студентів КВНЗ КОР «Білоцерківський

гуманітарно-педагогічний коледж». Усі студенти відвідували обов'язкові (академічні) заняття за розкладом, однак студенти експериментальної групи додатково відвідували секції зі спортивних ігор, а під час занять фізичною культурою застосовували ігровий метод навчання і на заняттях ППФП додаткову ігрову діяльність професійної спрямованості.

Експериментальна методика професійно-прикладної фізичної підготовки майбутніх вчителів, заснована на ігровій формі навчання мала свої *особливості:* основу побудови кожного окремого заняття складала ігрова форма організації занять; основним способом освоєння особистісного досвіду виступав діалог культур, діалог учня і вчителя; успішність з предмету оцінювалася за індивідуальним приростом показників фізичного розвитку, професійно важливих якостей, фізичних здібностей та за показниками сформованості фізичної культури особистості.

Характерними рисами уроків фізичної культури із застосування ігрового методу були: спрямованість на розвиток біологічної природи людини (рухових навичок і здібностей); навчальні заняття будувалися за принципом спортивного тренування; переважав метод регламентованих вправ, ігровий і змагальний. Застосовували ігровий і змагальний методи для створення позитивного емоційного фону заняття; адаптації студентів до тренувальних впливів; відтворення стосунків між студентами у вигляді взаємодопомоги та гострого суперництва; прояву ініціативи і творчості у діях студентів; комплексного використання рухових навичок, прояву фізичних, вольових і моральних якостей. Дані рамки ігрового контексту самі по собі були потенційним джерелом інтересу до ігрової діяльності. Відмінна особливість гри полягала в тому, що ця діяльність добровільна, не пов'язана ні з яким примусом. Участь в грі повністю залежала від бажання гравців.

Проводячи заняття спортивно-ігровим методом, не тільки виховували фізичні здібності в цікавій формі, а й закріплювали рухові навички, здобуті в процесі навчання. При початковому ознайомленні зі спеціальними вправами використовували ігри-естафети, ігрові вправи, командні ігри-стрибки, ігри-кидання, комбіновані ігри та весь багатий арсенал вправ, що входить до спортивно-ігрового методу. Щоб гра виховувала та давала насолоду, одне і те ж саме завдання виконували в різних варіантах (репродуктивний метод), але при цьому виконували певні підготовчі заходи до проведення занять, в яких використано спортивно-ігровий метод.

Проведення занять спортивно-ігровим методом не потребувало складного інвентарю, довгої та детальної підготовки. Під час складання програми занять мали велике поле для творчого мислення. Під час вибору ігрових вправ, естафет орієнтувалися на програмний матеріал. Ігровий метод у фізичному вихованні студентів експериментальної групи характеризували: «сюжетна» організація; різноманіття засобів досягнення мети, комплексний характер діяльності; широка самодіяльність дій, високі вимоги до ініціативи, кмітливості, спритності; моделювання напружених міжособистісних та групових стосунків, підвищена емоційність; імовірне програмування дій та обмежені можливості точного дозування.

Ігровий метод в основному використовували при формуванні навичок та комплексному вдосконаленні рухової дії в ускладнених ситуаціях, що найбільшою мірою дозволяло вдосконалювати такі якості та здібності як спритність, швидкість орієнтації, кмітливість, самостійність, ініціативність.

У кінці педагогічного експерименту було проведене повторне тестування рівня фізичної підготовленості майбутніх вчителів. Воно показало, що за час педагогічного експерименту студенти, які складали експериментальну групу, в кінці педагогічного експерименту продемонстрували вірогідно ($p<0,05$) кращі результати з різних видів випробувань у порівнянні зі студентами контрольної групи (табл. 1).

У студентів експериментальної групи у порівнянні зі студентами контрольної групи приріст результатів силової витривалості (згинання і розгинання рук в упорі лежачи) був вищим в 1,9 рази, приріст результатів у швидкісно-силових здібностях (стрибок у довжину з місця) – в 1,4 рази, приріст результатів у швидкості (біг на 100 м) – в 2 рази, приріст результатів у гнучкості (нахил тулуба вперед з положення сидячи) – в 1,6 рази.

Таблиця 1

Динаміка показників фізичної підготовленості студентів

№	Тестові вправи	До експерименту				Після експерименту				P
		Контр. гр.		Експ. гр.		Контр. гр.		Експ. гр.		
		M	+m	M	+m	M	+m	M	+m	
1	Швидкість (біг 100 м, с)	13,81	0,06	14,51	0,06	13,67	0,05	13,42	0,04	< 0,001
2	Витривалість (біг 3000 м, хв)	15,12	0,14	15,16	0,17	14,44	0,22	13,56	0,13	< 0,001
3	Сила (згинан.-розгин.рук в упорі леж., р)	24,2	0,05	24,0	0,45	24,8	0,07	34,3	0,25	< 0,001
4	Швидкісно-силові якості (стриб.у довж з/м, см)	237,5 +	1,68	236,9	1,77	242,6	2,34	257,4	2,13	< 0,01
5	Спритність (човн. біг 4х9м, с)	9,5 +	0,03	9,6	0,04	9,4	0,06	8,6	0,05	< 0,01
6	Гнучкість (нахил тулуба, см)	8,6	0,24	9,1	0,24	9,4	0,26	12,8	0,19	< 0,001

Результати тестування засвідчили значне покращення рівня фізичної підготовленості студентів експериментальної групи. Після завершення педагогічного експерименту рівень фізичної підготовленості студентів експериментальної групи вірогідно відрізнявся від показників контрольної групи ($p<0,05$).

Висновки. Таким чином, гра представляє собою цілеспрямовану самостійну діяльність, спрямовану на засвоєння

конкретних знань, умінь і навичок фізичної культури, в якій студенти не тільки зрозуміють те, що їм пропонують в якості об'єкта засвоєння, а й на ділі переконуються в тому, що їх успіхи в саморозвитку, їх доля як громадянина, як спеціаліста, як ділової людини в початкової мірі залежить від їх власних зусиль і рішень.

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на пошук нових інноваційних засобів фізичного виховання в процесі професійно-прикладної фізичної підготовки.

Література

1. Волков В. Л. Основи професійно-прикладної фізичної підготовки студентської молоді / В. Л. Волков. – К.: Знання України. - 2004. – 82 с.

2. Физическая культура студента / под. ред. В. И. Ильинича. - М. : Гардарики, 2003. - 448 с.

3. Петришин О.В. Формування професійно-прикладної фізичної підготовки студентів-медиків засобами спортивно-ігрових технологій / О. В. Петришин // Психологічні, педагогічні та медико-біологічні аспекти фізичного виховання і спорту: матеріали VI Міжнар. заочн. наук.-практ. конф. – Одеса: В.В. Букаєв, 2015. – С. 192 – 197.

4. Романенко В. А. Профессиональна физическая подготовка / В. А. Романенко // Теория и методология. Физическая культура спорт, туризм в новых условиях развитых стран СНГ : Междунар. науч. конгресс. – Минск, 1999. – С. 17–19.

5.Komkov À. Assemeent of Physical activity Level in school-aged children and effectiveness of Physical education curriculum /.À Komkov, E. Kirillova, S. Batt // Book of Abstracts // Second Annual Congress of the European College of Sports Science. - 1997. – Vol. 1. – Copenhagen, Denmark, 1997. – P. 196-197.

6.Disk F. Sport training principles/ F. Disk - Zepus Books. London, 2010. – 268 p.

7. Latsh M.L. Control of human movement / M.L. Latsh – Champaign; Illinois: Human Kinetics, 2003. – P. 38-40.

8. Kamper E. The Golden Book of the Olympic Games./ E. Kamper, B. Mallon – Milan: Vallardi and Associati Editrice, 2012. – 672p.

Базильчук О. В[1]., Іванова Г. Я[2].
Хмельницький національний університет[1]
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова[2]

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ, ЕРГОТЕРАПІЇ ДО РОБОТИ З ВІДНОВЛЕННЯ ЗДОРОВ'Я СПОРТСМЕНІВ

У статті автори застосували комплексний підхід у вивченні і науковому обґрунтуванні методологічних підходів до професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів. Встановлено, що компетентнісний, професійно особистісний, системний, аксіологічний, суб'єктний, культурологічний та акмеологічний підходи є універсальними, прогресивними і перспективними методологічними орієнтирами, які забезпечують цілеспрямованість і результативність досягнення вершин професіоналізму майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії, професійна діяльність яких буде спрямована на роботу з відновлення здоров'я спортсменів.

Ключові слова: *методологічні підходи, професійна підготовка, майбутні фахівці з фізичної терапії, ерготерапії, робота, відновлення здоров'я, спортсмени.*

Базильчук О. В., Иванова Г. Я. Методологические подходы к профессиональной подготовке будущих специалистов по физической терапии, эрготерапии к работе по восстановлению здоровья спортсменов*. В статье авторы применили комплексный подход к изучению и научному обоснованию методологических подходов к профессиональной подготовке будущих специалистов по физической терапии, эрготерапии к работе по восстановлению здоровья спортсменов. Установлено, что компетентностный, профессионально личностный, системный, аксиологический, субъектный, культурологический и акмеологический подходы являются универсальными, прогрессивными и перспективными методологическими ориентирами, которые обеспечивают целенаправленность и результативность достижения вершин профессионализма будущих специалистов по физической терапии, эрготерапии, профессиональная деятельность которых будет направлена на работу по восстановлению здоровья спортсменов.*

Ключевые слова: *методологические подходы, профессиональная подготовка, будущие специалисты по физической терапии, эрготерапии, работа, восстановление здоровья, спортсмены.*

Bazyl'chuk O.V. Ivanova G. Ya. Methodological approaches to the professional training of the future specialists in physical therapy, ergotherapy to work on the health restoration of the athletes. *The educational situation that has developed in Ukraine today requires a rethinking of key methodological approaches to the practice of making and implementing decisions related to the professional training of the specialists of a new generation. The new Ukrainian society needs the specialists in physical therapy, ergo therapy innovative types that combine spiritual and physical heritage, the ability for creative cooperation and those that own modern innovative technologies in the field of physical therapy, ergo therapy.*

In the article, the authors applied an integrated approach to the study and scientific substantiation of methodological approaches to the professional training of the future specialists in physical therapy, ergotherapy to work on health restoration of the athletes. It has been established that the competent, professionally personal, systemic, axiological, subjective, culturological and